

Serbski casopis za žiši

lětnik
2025

4

PŁOMJE

Serbske COMICOWE wuběžowanje
pód motom: **Gaž poštowy muž**
3X zwóni ...

Nakreslišo luštne tšojeńko wó tom a pósćelšo Waš comic
až do **10. maja 2025** na
Rěcny centrum WITAJ, 03044 Chóšebuz, Žylojska droga 39.
Pśipišćo pšosym mě, adresu a lětnik - mytow dla!

Lube žiśi,

mašo pśed sobu jatšowne wudaše Płomjenja.

To groni, až móžo se na wjele jatšownych temow wjaseliś.
Wuknice žurnalistiskego kursa na Dolnoserbškem gymnaziumje
su pisali zajmne artikle. Tak cytašo w tom wudašu mjazy
drugim teksty wó serbskich jatšownych nałogach. Wušej togo
mamy za was drugi žěl wulicowanja „Głažany jatšowny
póklad“, teke za wótsłuchanje! Se wě, zwucowanja, gódańka
a žorty namakajošo w casopisu teke!

Ja wam žycym wjele wjasela z Płomjenim a žycym
wam teke wjasołe jatšy, pilnego wuchaca a rědny
cas w krejzu wašeje familije!

Waša redaktorka Płomjenja
Katarzyna Fidekowa

Kurjetka
su wuběgnuli
z kurjeńca. Licćo,
kak wjele jich jo
a zapišo licbu
do kašćika!

Z wopśimješa:

Nadawki / zwucowanja / gódańka

- 4 Cytaj a wukni!
- 5 Wumólujomy sami
- 6 Rěčne zwucowanja
- 8 Pismiki „c“,
„č“ a „ć“
- 14 Žo jo wuchac
dary zawóstajit?
- 15 Memory
- 17 Słowa a sady
- 28 Gódańka

Wšake

- 2 Comicowe wuběžowanje
- 10 Głažany jatšowny
póklad (2. žěl)
- 12 Comic
„Bity njebitego njaso“
- 19 Jatšowne rejtowanje
- 20 Serbske jatšowne
nałogi
- 22 Pyšnjenje jatšow-
nych jajow
- 24 Jatšowne wuchacej
basliś

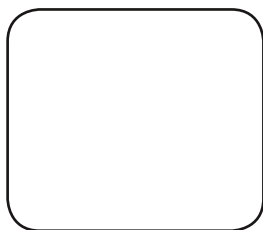

- 26 Wendland
- 30 Cytarje pišu
- 31 Žorty
- 32 Z luštom a lubošču
za to serbske

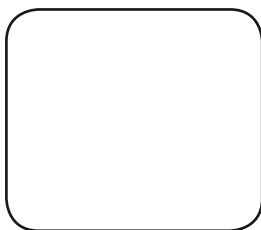

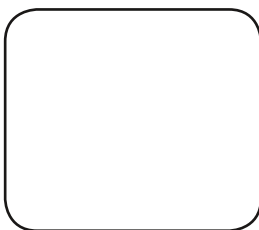
Apryl cyni, což wón co! Kake wjedro jo? Móluj małe wobraz!

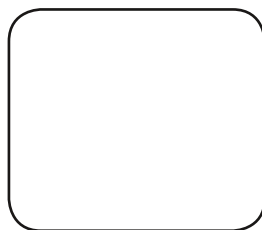
Raz sněg
se źo.

Raz se
deščujo.

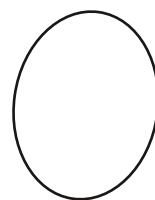
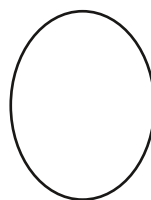
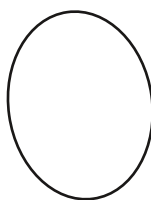
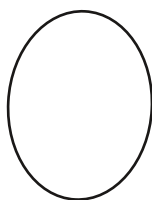
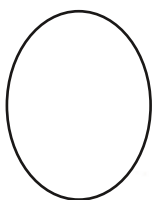
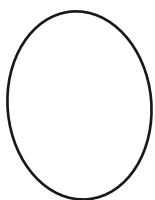

Raz słyńco
swěši.

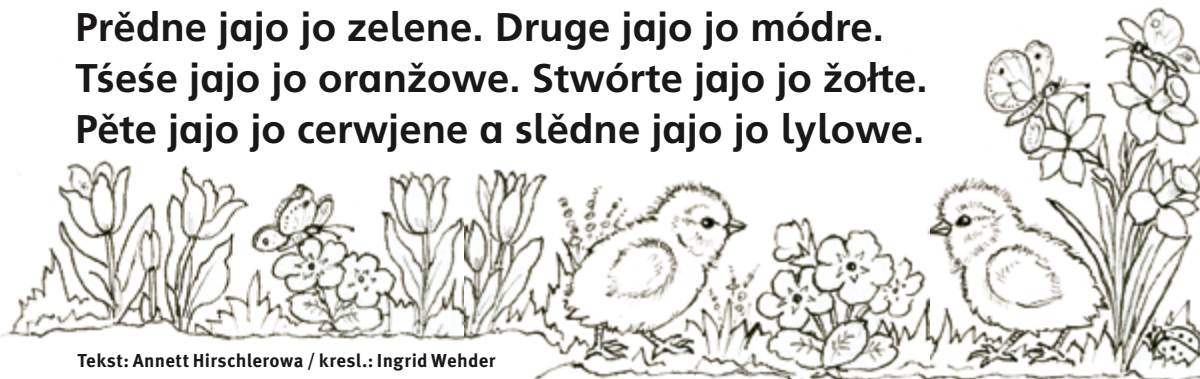

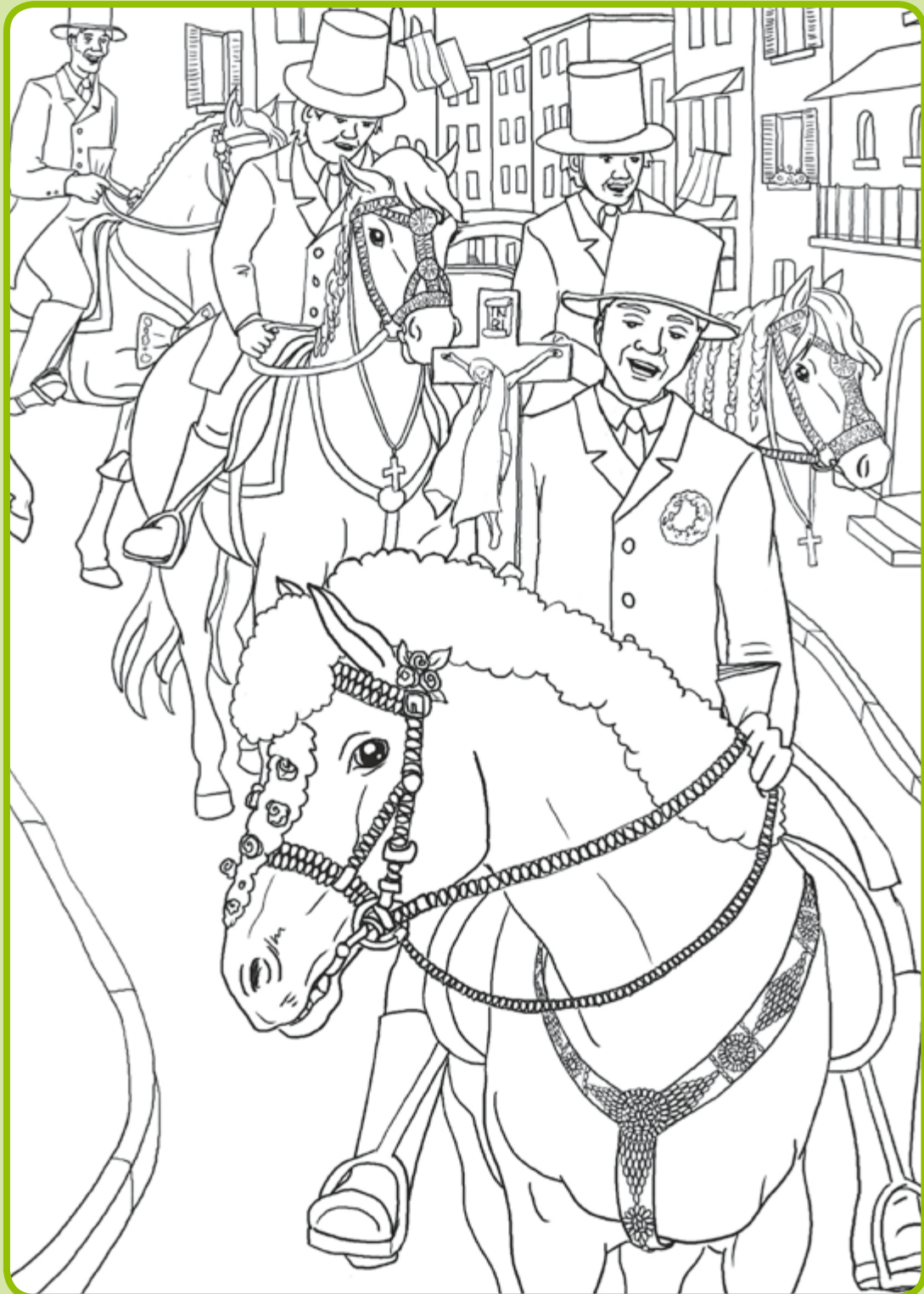
Raz šěgnu
mrokawy.

**Skóro su jatšy. Bóžko jatšowne jaja su barwy zgubili!
Wumóluj jaja za jatšownego wuchaca!**

**Prědne jajo jo zelene. Druge jajo jo módre.
Tśeše jajo jo oranžowe. Stwórte jajo jo žołte.
Pěte jajo jo cerwjene a slědne jajo jo lyłowe.**

Pódaše casa (1) – połne góžiny

Na pšašanja *Wjelich jo?* / *Kak pózdže jo?* abo *Kak jo na casu?* dejmy cas pódaš. Za połne góžiny wužywamy formulaciju: (Jo) **zeger** + **licba w genitiwje**.

Na pšiklad: (Jo) **zeger jadnogo**. (1:00 abo 13:00)

(Jo) **zeger žewješich**. (9:00 abo 21:00)

Mógu se jano formy wót licbow 1 do 12 twóriš, za konkretizěrowanja casa mógu se pšidaš słowa ako **zajtša**, **dopołdnja**, **połdnjo**, **wótpołdnja**, **wjacor** abo **w nocy**.

Na pšiklad: (Jo) zeger jadnogo **w nocy**. (1:00)

(Jo) zeger jadnogo **połdnjo**. (13:00)

How jo pšeglěd wšyknych połnych góžinow:

**zeger
jadnogo**

**zeger
dweju**

**zeger
tšich**

**zeger
styrich**

**zeger
pěšich**

**zeger
šesčich**

**zeger
sedymich**

**zeger
wósymich**

**zeger
žewješich**

**zeger
žasešich**

**zeger
jadnasčich**

**zeger
dwanasčich**

1. Zakresli do zegerow špěry za pšawy cas!

Zeichne in die Uhren die Zeiger für die korrekte Zeit ein!

Jo zeger sedymich.

Jo zeger styrich.

Jo zeger jadasćich.

Jo zeger jadnogo.

2. Zwěž digitalne zegery z pšawymi pódašami casa!

Verbinde die digitalen Uhren mit den korrekten Zeitangaben!

zeger šesćich
zajtša

zeger šesćich
wjacor

zeger dweju
wótpođnja

zeger dweju
w nocy

3. Zasajž do slědujucych sadow pšawe pódaša casa!

Setze in die folgenden Sätze die korrekten Zeitangaben ein!

Film w kinje zachopijo se _____ (19:00).

Njejsmy kšěli se _____ (10:00) zmakaš?

Žinsa _____ (17:00) woglědajom k Lenje.

Musym chwataš, mój termin jo _____ (8:00).

Co maš přědk witše _____ (16:00)?

Mója stara mama wobjedujo dypkownje _____ (12:00).

Písmíki

č, ě, ě

1. Pódšmarni (unterstreichen) pšawe słowa!

Trjebam pšedešćnik, dokulaž se ...

deščujo.
deščujo.
deščujo.

č

Žiwadłowy kus pokažo se w ...

měšćańskej hali.
měšćańskej hali.
měšćańskej hali.

Praga jo stolica ...

Českeje.
Českeje.
Českeje.

Druge słowo za „drobnostka“ jo ...

małuckosć.
małučkosć.
małučkosć.

Turisty a domorodne raži w Błotach ...

čoťnuju.
coťnuju.
čoťnuju.

Někotare młodostne se wobžěluju na ...

rěčnem kursu.
rěčnem kursu.
rěčnem kursu.

2. Pšešmarni (*durchstreichen*) wopacne słowo w teksće!

Apryl ma **tšižasća/tšižasca** dnjow. W tom **mjasecu/mjaseću** swěši Maja narodny žėń. Wóna pšepšosujo kužde lěto wjele **gósći/gósći** a **čaka/caka** njesćerpnje (*ungeduldig*) na ten wósebny žėń. Mama jo za nju južo tortu wupjaktła a **swěcki/swěčki** kupiła. Nan jo był zagronity za **dekoraciju/dekoračiju** a jo warit **něčo/něco** k **wjaceri/wjačeri**. Staršy bratš jo pšigótował **pytańču/pytańcu** pó pokazkach (*Schnitzeljagd*). Majka jo wjelgin **glucna/glučna**, až swěžeń móžo zachopiš!

3. Zapiš pšawje do sadow pismiki c, č abo ć!

1. Apryl jo stwórty mjase__.
2. Štefka a Katka __ytatej zajmne wuli__owańko.
3. To żow__o jo wjelgin řednu__ke!
4. My njamamy žinsa žeden __as za wótpó__ywanje.
5. Ja skažom w gós__eń__u góru__u šokoladu.
6. Wě__ejrě__nos__ jo bogatstwo (*Reichtum*).
7. Žycym tebję strowos__ a gluku!
8. Ten ske__ jo wjelgin luštny!
9. Na kaw__y sejži gól__ a glěda telewiziju.
10. Groń to pšosym hyš__i raz!

Głazany jatšowny pókład (2. žěl)

„Kak móžo srjejžna droga wuglědaš?“, pšaša wuchac Jan-Juro. Kak móžom dariki schowaš, aby pytanje njebyło wóstudne, ale teke nic pšesěžke? Dobry psijašel, lutk Lobik wótegro-nijo: „Na psíkład, gaž młoge schowy su *jad-norjeješe* a młoge *šěše*“, pón jo wót wšyknogo něčo pódla. „Gaž mój nan zgónijo, až su zasej šěše schowy pódla, wón zawěšće wetu *šćoka*“, měni młody jatšowny wuchac a *wijo* z głowu. „Tak rad cu ja žisam *dyrdakojstwo* napóraš a mě se to zakažo! To jo *tšašne*, Lobik, tšašne!“

„Dyrdakojstwo ...“ Lobik hyšći raz pšemy-slujo – a njetrajo dlujko, až wón psizo na dalšnu ideju. „Toš mě psizo *pytanje za pókladom* do myśli. Žiši dostanu *pokaze* a z jich pomocu wóni namakaju derje schowany póklad. Co-godla njewugótujoš jatšowne pytanje jadnorje ako pytanje za pókladom? Z pokazami!“

Jan-Juro póstajijo swójeje wuśy. „Tak ako pirat-ske pókladowe dyrdakojstwo?! Lobik, to jo ta nejžlěpša ideja! Musym žisam jano pokaze daš – pókladowu kórtu –, pón směju te scho-wy teke šěše byś. To bužo super, hehehe!“ Wón klatša do rukowu a rejujo wjasele w ateljeju wokoło. „Měj wutšobny žěk, Lobik! A ty mó-žoš se teke wjaseliš: Twóje ředne, glážane fi-gurki budu póklad piratow!“

Ned dajo se Jan-Juro do žěla. Za kuźde góle wón njamóžo to psigótowaš, bóžko njedose-ga cas. Ale nanejmenjej tši gumna deje lěto-sa byś měštno piratskego jatšownego dyr-dakojstwa. We nich pyta Jan-Juro za kradu rafiněrowanym schowom. A pón slědujo wjel-gin kreatiwne žělo. Młody wuchac kresli tši pókladowe kórtu. Wón psigótujo slědy, po-kazki a gódańka, ako se to słuša za zajmne pytanje za pókladom. Pla dobrych lutkowych

rucnikarjow wón sebje wobstarajo tśi małe kisty – „pókladowe kisty“. Do kuźdeje kisty wón scynijo pór tych nowych głažanych figurkow Lobika. Pótom wón schowajo głažany jatšowny póklad.

Jo, a wšykne te pyšne jaja a šokoladowe jaja a pór drugih darikow schowaš – to gótujo Jan-Juro zlažkim. Kradu lažke schowy wón wupytajo: w *kwětkowem nopašku*, na *woknowej delce*, pód zagrodoweju ławku. Tak móžo jogo nan *spokojom* byś. A jatšownu pókladowu kórtu młody wuchac ned pśed žurjami placěrujo, ale tak, až njamóžo *wěš* ju *wótduwaš*. Kórta jo ga wažna a dej se malsnje namakaš.

Pśiduce zajtšo jo pón jatšowne zajtšo. Jan-Juro a teke lutk Lobik se w *žywem płoše* chowatej a wobglědujotej jatšowne pytanje w gumnje. Ako tamne žiši na pytanje wen du, ned *zagórjete* kśikaju: „Hej, how lažy cedlik. Pókladowa kórta! Wow, cool! Musymy pokazam *slědowaš*.“

Wuchac a lutk se smjejkocotej. „Žo ta kórta jich dowježo?“, pšaša Lobik. „K *zagrodowemu krotušoju*“, wótegronijo Jan-Juro. „Pód nim muse pókladowu kistu wukopaš, ta njejo *dłymoko* zakopana. Glědajmej raz, lěc wóni wšykne gódańka wugóduju a ju namakaju. Za wěšće změju wjeliki piratski špos!“ *Kóńc*

SŁOWNICK

dłymoko – tief; **dyrdakojstwo** – Abenteuer; **jadnorjejšy** – einfacher; **kwětowy nopašk** – Blumentopf; **pokaz** – Hinweis; **pytanje za pókladom** – Schatzsuche; **rucnikař** – Handwerker; **slědowaš** – folgen; **spokojom** – zufrieden; **ščokaš** – schimpfen; **šěšy** – schwieriger; **tšašny** – furchtbar; **wěš** – Wind; **wiš** – hier: schütteln; **woknowa delka** – Fensterbrett; **wótduwaš** – wegwehen; **wukopaš** – ausgraben; **zagórjety** – begeistert; **zagrodowy krotuš** – Gartenzwerg; **žywy płot** – Hecke

FELIKS a FLORIAN

Bity njebitego njaso

Na přédnem wejsnem ko-
pařskem turněrze w nalěšu ...

Uj, swóju spěšnosť pak
njejsom pšez zymu zgubiť.

No docakaj!
Za to som ja lětosu
spěšnejšy ...

CAK!

Co ga ... AWAAAA!!!!

MMMPFFFF ...

HOPLA!

Wšo w pórědku, gólca?
To wuglěda za bólosćami!!!

UUI – to bóli!!!
Sy ty głupcy?

Mě hyšći wjele
wěcej bóli! Njejsom wina!
Som sam šěžko zranjony!

Napšawdu? Kak móžom
ši pomagaš, Florian?

Móžom wama móju
karu wupóžycyś, z
kótarejuž som bala
a drastwu pšinjaś.

Wej stej
napšawdu
kumpana!

Žedna tema:
Chtož pomoc
trjeba, ju
dostanjo!

Rownož móžom lěbda sam gnaś,
tebjje how lažecygo njewóstańijom!

Pšinjaś mě pak pšosym
mój wóz zasej slědk!

Se wě!

Nejgórše jo, až droga
domoj žo górrej.

Hyšći górrej jo,
až bity njebitego
njaso, hihi ...

Žo jo wuchac dary zawóstačil?

Jatšowny wuchac jo schował w zagrože pakšiki ze słodkosćami. Žiši njamógu je namakaš. Cytaj pokazki a zwěž kórbiki městnami!

Pokazki:

1. Kuždy dar jo derje schowany na jadnom drugem městnje a njejo zewšym wižeš.
2. Wuchac lubujo rostliny a swój přědny dar jo schował w bliskosći jadneje rostliny.
To jo dar za Janka.
3. Wěc, za kótarejuž stoj dar Anki, jo jaden zagrodowy řed.
4. Štefka jo ceťu zymu pilnje sykorki futrowała. Dla toho wuchac jo schował jeje dar w ...
5. Dar Měta jo schowany na řednem barwojtem městnje.
6. Njewjericka wě, žo jo dar Emila schowany, wóna sejži ceťo blisko pakšika ze słodkosćami.

kórbik

gnězdko

**jatšowna
guska**

*

cerkwja

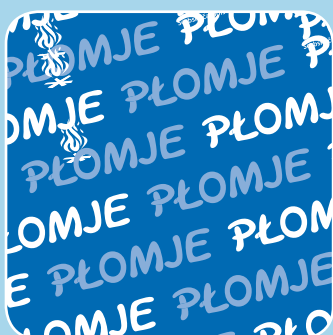
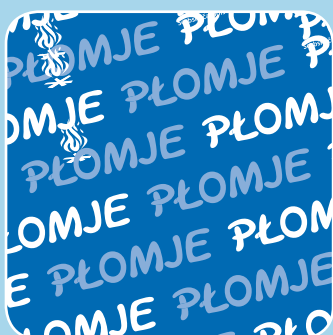
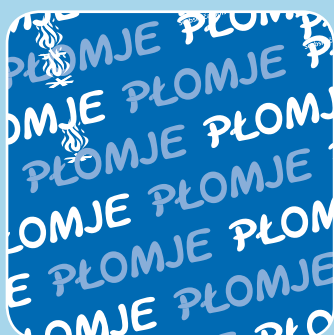
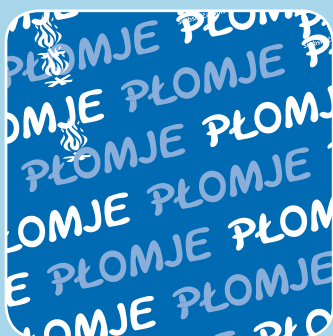
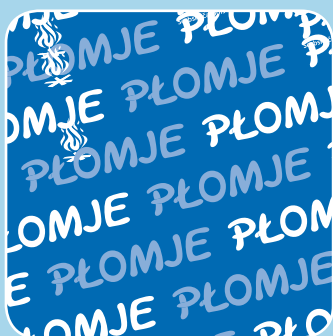
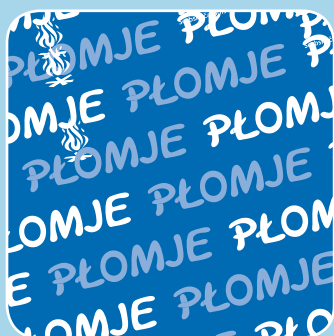
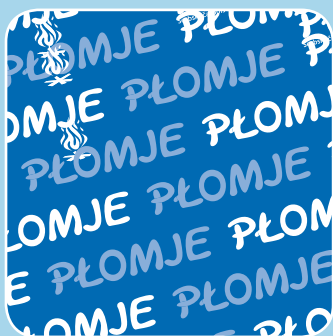
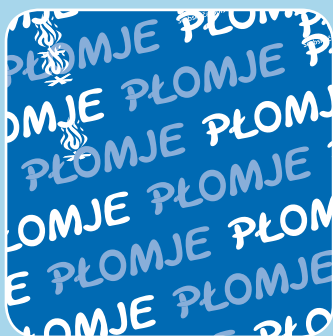
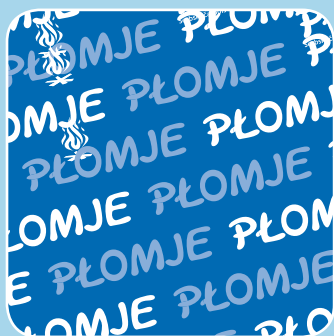
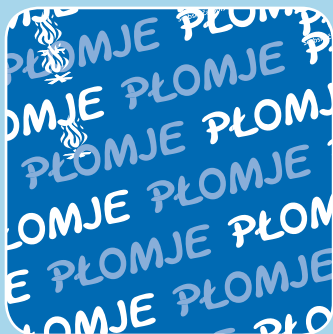
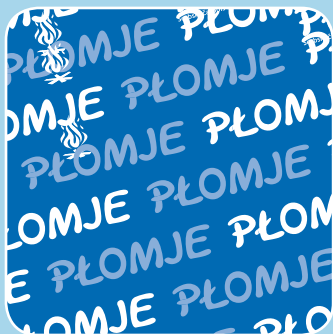
*

**jatšowny
wogěń**

**jatšowna
wóda**

*

śichy pětł

Śichy pětł wustupijo w dešańskej cerkwi (L.) chor „Łužyca“.

jatšownica/jatšowna nježela

Jatšownicu/jatšownu nježelu (A.) du kśesćijany do cerkwje (G.) na namšu (A.).

górjejstawanje/zrowastawanje

Kśesćijany swěše na jatšownej nježeli (L.) górjejstawanje/zrowastawanje Jezusa Kristusa (G.).

jatšowna wustajeńca

Jatšowna wustajeńca w muzeju (L.) jo na kuždy pad woglědanja (G.) gódna.

wóskowańska technika

Pśi pyšnjenju (L.) jatšownych jajow (G., PL.) wużywam nejlubjej wóskowańsku abo škrabańsku techniku (A.).

jatšowna guska

Kmótšy darje swójim kmótsikam (D.) jatšownu gusku (A.).

der Ostersonntag

Am Ostersonntag gehen Christen in die Kirche zum Gottesdienst.

der Karfreitag

Am Karfreitag tritt in der Dissener Kirche der Chor „Łužyca“ auf.

die Osterausstellung

Die Osterausstellung im Museum ist auf jeden Fall sehenswert.

die Auferstehung

Die Christen feiern am Ostersonntag die Auferstehung Jesu Christi.

das Osterbrötchen

Die Paten schenken ihren Patenkindern ein Osterbrötchen.

die Wachstechnik

Beim Ostereierverziern verwende ich am liebsten die Wachstechnik oder die Kratztechnik.

Jatšowne rejtowanje

W katolskej Górnej Łužycy woplěwa se k jatšam stara serbska tradicija – jatšowne rejtowanje. Procesije wótměwaju se pšecej jatšownu nježelu wót zajtša do wjacora w regionje mjazy *Budyšynom*, *Kamjeńcom* a *Wórjejcami*. Muske rejtuju w swěžeńskej drastwje na swóych wupyšnjonych kónjach wóte jsy ku jsy a to spiwajucy a *se módlecy*. Tak kšě zrowastawanje Jezusa Kristusa *zapowědaš*. Tradicija pšísěgujo kužde lěto wjele pšiglědarjow zbliska a zdaloka.

Póchad

Tradicija jatšownego rejtowanja jo skóro tysac lět stara. *Spóćetk* laży nejskerkej w tatańskem *wobjězdze póla*, což jo dejało *šćitaš wusew pšed złymi duchami* a *wjedrowymi njepšigódnoscami*. Pšez *wliw kšesćijaństwa* jo se pšeměnil nałog do procesijow, kenž žinsa znajomy.

Drastwa

Muske maju woblaconu swěžeńsku drastwu. Wóni nose muskecu *carnu suknju*, *škórnje* a cylinder. Jich kónje dostawaju drogotnu *wuzdu*. *Griwy* su z kwětkami wupyšnjone a pši wogonje pšiscynja se rědna šlejfa z wuśwywanymi kwětkami.

Ruta

Jatšowne rejtary su ducy mjazy drugim z Ralbica do Kulowa a z Chrósćic do Pančic-Kukowa. Rejtary rejtuju tam a slědk. Procesije se pšewjeduju teke do drugego směra, wót Kulowa do Ralbica, z Pančic-Kukowa do Chrósćic a tak dalej. Rejtary stawaju južo wjelgin jěsno, aby swóje kónje wupyšnjili a zawcasa do cerkwy šli. Wóni dostawaju statuwu górnjej stanjonego Kristusa, *kšicu* a *chórgoji*. Pó *nabóžninje* wobrejtuju tši razce cerkwju a pótom rejtuju dalej do susedneje *wósady*. Jo nałog, až njedejtej se dwě procesiji ze sobu zmakaš. Na celowem městnje dostawaju rejtary něco k jěži a woglědaju k *nabóžninje*. Pótom wrośaju se domoj a zwětšego wobrejtuju hyšći tši razce kjarchob.

ZAJMNOSTKA

Teke w ewangelskej cerkwinje wósaze w Cerkwicy, měšćańskem žělu Lubnjowa, swěše zasej wót lěta 1998 jatšowne rejtowanje. To jo jadnućke městno w Dolnej Łužycy, žož se ten nałog woplěwa.

SŁOWNICK

Budyšin – Bautzen; **carna suknja** – Gehrock; **chórgoj** – Fahne; **Chrósćicy** – Crostwitz; **griwa** – Mähne; **Kamjeńc** – Kamenitz; **kšesćijaństwo** – Christentum; **kšica** – Kreuz; **Kulow** – Wittichenau; **módlis se** – beten; **nabóžnina** – Andacht; **Pančicy-Kukow** – Panschwitz-Kuckau; **spóćetk** – Ursprung; **šćitaš** – schützen; **škórnja** – Stiefel; **wjedrowe njepšigódnosći** – Wetterunbilden; **wliw** – Einfluss; **wobjězd póla** – Fahrt um das Feld; **Wórjeje** – Hoyerswerda; **wósada** – Kirchengemeinde; **wusew** – Saat; **wuzda** – Zaum; **zapowědaš** – verkünden; **zrowastawanje** – Auferstehung

Serbske jatšowne nałogi

Jatšowny wogeu

Za wjele luži su jatšy waždy swěžen, kenž jo zwězany ze wšakorakimi tradicijami. Wósebnje how pla nas we Łužycy dajo rědne a stare serbske jatšowne nałogi. Tyžen do jatš, w tak pomjenjonem śichem tyženju, pšewjeduju se slědne pšigóty za wjeliki swěžen. Wjele luži dokradnje rumuju domy a bydlenja a wupyšnja je z fryšnymi kwětkami a gałuzkami. Wósebnje woblubowane su *wjerbowe gałuzki*, dokulaž wóni symbolizěruju nowe žywjenje. Pó dłužkej zymje skóńcnje wócušujo nalěše!

Pšed jatšami zběra wejsna młožina *drjewo*, z kótarymž napórajó pó móžnosći wjeliku a wusoku *kopicu*. Wažne jo pši tom na to glědaš, až młožina ze susedneje jsy wogeu *docasnje* njezapalijo. Akle w jatšownej nocy smějo se to cyniš. Pó starem nałogu ma wogeu *cysćecu móc*. Pó tradiciji teke *plaši*: Šym dalej jo wižeš swětło wognja, šim *plodnjejša* bužo wokolna *rola*.

Gaž se wogeu skóro zagasyjo, *practicěruju* młožina młogi raz hyšći šobernak. Tam by dejali te luže *wobglědniwe* byš, kenž pši camprowanju abo k zapustoju su jano małučko špenděrowali.

Pyšnjenje jatšownych jajow

Jadna z nejwěcej znatych serbskich tradicijow k jatšam jo pyšnjenje jatšownych jajow. Pši tom dajo styri rozdźělne techniki: *wóskowańsku*, *škrabańsku*, *bosěrowańsku* a *wužrawańsku* (wěcej k wóskowańskej technice cytašo na bokoma 22–23). Jaja pyšnje se cesto z kradu wuměłskimi motiwami a mustrami. Toš te mustry njewuglědaju jano rědne na jaju, ale maju teke wósebný wóznam, na pšikład stoje za gluky, strowosć a derjeměše.

Rědny nałog teke jo, až se pyšnje jaja w krejzu familije abo pšijašelow, což jo dobra góžba gromaže cas pšebywaš a se rozgranjaš.

Jatšowna wóda

Dalšny nałog Serbow jo hyše pó jatšownu wódu. W nocy k jatšam chójže někotare žowća ze swójimi kanami k bliskej *tšuze*. Wažne jo, až pši tom *mjelce*, howacej zgubijo wóda swóju móc. Wěri se, až ma wóna *gójecu móc* a dej pšinjasc žowćam teke rědnosc a *nimjernu* młodosć. Nęga su *wobchropjowali* z jatšowneju wódu teke zwěrwjeta a póla.

Jatšowne spiwanje

Nałog jatšownego spiwanja jo se hyšći w lěse 1950 we wjele jsach woplěwał. Žowća, kenž su *duchowne kjarliže* južo tyženje do jatš na *pšězy* spiwali, su to teke pón cynili, gaž su *wobchójžowali* na jatšownej nježeli wjas abo póla. Žinsa wobglědujemy na wjele městnach wóžywjene tradicije. Žowća a žěnske hyšći pšed switanim słyńca *wobchójžu* spiwajuce wjas a z tym *zapowědaju zrowastawanje* Jezusa Kristusa. Gaž zachopiju turu, jo hyšći bejnje šamno a weto se pšinamakaju luže ako šyroko swóje wokna wótcynjaju a jim z radosću pšislučaju.

Znajošo druge
jatšowne tradicije pla
Serbow abo w drugih
krajach? Kak wy swěšišo
doma jatšy? Wulicujšo wó
tom wašym sobuwuk-
nicam a sobu-
wuknikom!

SŁOWNICK

cysćeca móc – reinigende Kraft; **docasnje** – vorzeitig; **drjewo** – Holz; **duchowny kjarliž** – geistliches Lied; **gójecu móc** – Heilkraft; **kopica** – Haufen; **mjelcaš** – schweigen; **nimjerny** – ewig; **plašeš** – hier: gelten; **plodna rola** – fruchtbarer Acker; **pšěza** – Spinte; **škrabańska technika** – Kratztechnik; **šym** – šim; **je** – desto; **tšuga** – Fließ; **wjerbowa galuzka** – Weidenzweig; **wobchójžowaš** – ablaufen; **wobchropjowaš** – besprengen; **wobglědniwy** – vorsichtig; **wóskowańska technika** – Wachstechnik; **wužrawańska technika** – Ätztechnik; **zapowědaš** – verkünden; **zrowastawanje** – Auferstehung

Wóskowańska technika pyšnjenja jajow

Nejwěcej rozšyrjona a rownocasnje nejstarša technika pyšnjenja jatšownych jajow jo wóskowanje. Za to trjebašo někotare utensilije a by dejali wěstej *wašni póstupowanja* slědowaš. How jo *nadrobne rozpokazanje*:

Trjelbne utensilije:

1. bėte kokošyne jaja (nejlěpjej wudute jaja)
2. barwy za jaja
3. *pcołkowy wósk*
4. *pjerka* (na małych špicach wšake formy)
5. *główkata glicka*
6. *šklicki* abo *sudobja* za měšanje barwow
7. wóda a kuchnina papjera
8. swěcka
9. *sudobje* z pėskom
10. *łżyca*

Póstupowanje

1. **Pśigótowanje jajow:** Gaž wużywašo wudute jaja, *wobwěšćo se*, až su wóni derje wurěšone a suche.
2. **Zestajenje *pśedłogi*:** Pšemyslišo sebje *muster* abo *design*, kótaryž cošo na jajo namólowaš. Tradicionelne serbske *mustry* wopśimjeju cesto geometriske formy a *motiwy* z kwětkami.
3. **Wóskowanje:** Zgibnjonu *łżycy* zatkajšo do *sudobja* z pėskom. Pśipódlu stajšo swěcku a wogrěwajšo wósk na *łżycy* (foto). Z *pjerkom* abo *glicku* *nanosujšo* wósk na jajo.

Tip

Móžośo sebje teke barwojty wósk *wobstaraś* a jen na bėle jajo *jadnorje* nanosyś.

4. **Barwjenje:** Scyńšo barwy do šklickow abo sudobjow. Zatkajšo jajo do barwy a wóstajšo jo tam někotare minuty, tak až *dojśpijošo* žyconu barwu. Pótom wzejšo jajo wen a dajšo jo *wuschnuś*. Gaž cošo někotare barwy wużywaś, móžośo pó wusušenju předneje barwy znowa wósk nałożyś a z dalšneju barwu dalej cyniś. Wóspjetujšo ten *kšac* tak dłuško, až sćo wšykne žycone barwy nałożyli.

5. **Wótpóranje wóska:** Gaž sćo z barwjenim gótowe a jajo jo ceło wuschnuło, móžośo *zbytny* wósk wótpóraś. *Žaržćo* jajo *rozglědniwje* pši swěcce, tak až wósk *škrějo*. Wótrějšo rozškrěty wósk z kuch-nineju papjeru.

Pyšnjenje serbskich jatšownych jajow njejo jano kreatiwna aktiwita, ale dajo nam teke móžnosć, serbsku tradiciju woplěwaś. Ta zaběra pomina sebje *sćerpnosć* a šyk, ale *kónčny wuslědk* jo wjelgin ředny. Mějšo wjele wjasela pši kreřowanju swójskich *jadnorazowych* designow!

SŁOWNICK

dojśpiś – erreichen; *głowkata glicka* – Stecknadel; *jadnorazowy* – einmalig; *kónčny wuslědk* – End-
ergebnis; *kšac* – Schritt; *nadrobny* – ausführlich;
nanosowaś – auftragen; *pcołkowy wósk* – Bienen-
wachs; *pjerko* – Feder; *pšedłoga* – Vorlage; *rozglěd-
niwje* – vorsichtig; *rozpokazanje* – Anleitung; *sćerp-
nosć* – Geduld; *sudobje* – Gefäß; *šklicka* – Schlüssel;
škrěš – schmelzen; *wašnja póstupowanja* – Vor-
gehensweise; *wobstaraś* – besorgen; *wobwěsćiš
se* – sich vergewissern; *wóskowańska technika* –
Wachstechnik; *wótpóranje* – Entfernung; *wuduty* –
ausgeblasen; *wusušyś* – trocknen; *zbytny* – über-
flüssig; *zgibnjony* – umgebogen; *žaržaś* – halten

Jatšowne wuchace basliš

Skóro su jatšy a teke jatšowne prozniny. Tak mašo zawěšće tšochu wěcej casa za baslenje, nic ga? How namakajošo styri ideje za zbaslenje jatšownych wuchacow!

Trjebašo:

- 2 papjerowej talarja
- nožyce
- carny marker
- wócy za wuchace
- małe pompony (ako nos)
- góruce lipadło
- pałkařsku klamru
- basleńske drošiki
- plastikowy abo papjerowy bjacharik
- barwnu papjeru
- plastikowu tžycu

1.

Talarjowy wuchac

Na talař nalipujomy wócy a nos. Pótom mólujemy z markerom *smasańske włosańki* a gubu wuchaca. Z drugogo talarja *wurězujomy* ušy a nalipujomy wobej slězy talarika. To ga žo ceło lažko!

2.

Klamrowy wuchac

Ku klamrje pšiscynjamy wšykne elementy wuchacoweje guby: wócy, pompon ako nos, drošika ako smasańske włosańki a drošik ako wušy. Gótowe!

Bjacharjowy wuchac

Na bjacharik nalipujomy wócce, nos a basleńskej drošika ako smasańske włosañki. Pótom wurězujomy z barwneje papjery wuśy a wobej nalipujomy slězy bjacharika. Bjacharik móžośo poćniś ze *stodkosćami*. Njejo ga to rědny dar k jatšam?

3.

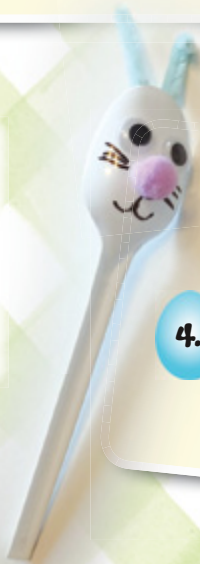
SŁOWNICK

basleński drošik – Basteldraht;
bjacharik – Becher; **góruce lipadlo** –
 Heißkleber; **kwětkowy gjarnyšk** –
 Blumentopf; **tžyca** – Löffel; **pałkařska**
klamra – Wäscheklammer; **stodkosć** –
 Süßigkeit; **smasańske włosañki** –
 Schnurrhaare; **wurězowaś** –
 ausschneiden

Łžycowy wuchac

Na tžycu nalipujomy wócy a nos. Z markerom mólujomy smasańske włosañki a gubu wuchaca. Basleński drošik pšilipujomy ako wuśy. Taki wuchac móžo na pšikład *kwětkowy gjarnyšk* wupyšniś.

4.

Kulowac we
Wendlanže,
Köhlen 1830

Pachowe
twarjenje z gronka-
mi w muzeumowej
broźni w Lübeln

W „Amtsturm-
Museum” jo wižes
wustajeńca k słowjań-
skim zachopjenkam
Lüchowa

Wendland

Na pódzajtšnej kšomje *Limborskich wrjosatych stronow* namakajomy region, kótaremuž se gro-
ni Wendland. Južo samo mě pšeražujo, až su
wobsedlowali tamny teren Słowjany. We wšed-
nem rěcnem wužywanju su wóni pomjenjone ako
„Wenden“. Jich rěc, *drjewjanopołbščina*, jo w lě-
še 1756 bóžko wumrěła.

We Wendlanže dajo hyšći wokoło 100 kulowa-
cow. To su małe jsy z wósebnemu *sedlišćoweju for-
mu*. Burske domy, wšykne natwarjene pó wašni
pachowego twarjenja, stoje w krejzu z giblom do
srježji jsy. Grunty wupšestrěwaju se w formje kli-
now zsrježj jsy.

Na gibelach domow a nad *zajězdami* do domow
na *bałkach* su wižes hyšći *nabóžne* a stawizniske
gronka, bóžko jano hyšći w nimskej rěcy. Dłujke
halowe domy su měli *groži* a *składy* za futer, seno
a słomu. Akle na kóncu jo był *bydleński wobcerk*

Skulptura dweju
żeńskiej na marku
w Lüchowje

Zwónowy
torm w mėsće
Lüchow

z tegdy carneju kuchnju. Carna kuchnja jo była rumnosť mjazy góspodarskim twarjenim a bydleńskim wobceřkom z wótwrjonym wognišćom. Tam su powjesali a *sušyli* jěš-nice, *tuk* a *placo*. To wšytkno jo móžno wižeš w „Rundlingsmuseum Wendland“ (teke „Wendlandhof“) w Lübeln. Teke wó rěcy a drastwach tamnych nęgajšnych wobydłarjow móžošo zgóniš tam wjele zajmneho.

W muzeju w głownem mėsće Wendlanda, w Lüchowje („Amtsturm-Museum“) jo słowjańske wobsedlenje pśedstajone. Rědne halowe domy *njepógóspoduju* žinsa žedno *zbóžo* wěcej. Wóni su wutwarjone ze *zaměrom* bydlenja a wjele turistow je wobžiwujo.

SŁOWNICK

bałka – Balken; **bydleński wobceřk** – Wohnbereich; **drjewjanopolobščina** – drawänpolabisch; **gronko** – Spruch; **grož** – Stall; **klin** – Keil; **kulowac** – Rundling; **Limborske wrjosate strony** – Lüneburger Heide; **nabóžny** – religiös; **(nje)pógóspodowaš** – (nicht) beherbergen; **pachowe twarjenje** – Fachwerkbauweise; **placo** – Schinken; **rěčne wužywanje** – Sprachgebrauch; **sedlišćowa forma** – Siedlungsform; **seno** – Heu; **skład** – Lager; **słoma** – Stroh; **sušyš** – räuchern; **tuk** – Speck; **wobsedlowaš** – besiedeln; **wobžiwowaš** – bestaunen; **wupše-strěwaš se** – sich erstrecken; **zajězd** – Einfahrt; **zaměr** – Zweck; **zbóžo** – Vieh

Mjazy drugim
swěžeńska drastwa
a drastwje njewjesty
a nawóženja prezen-
tërowane w muzeu-
mowej witrinje

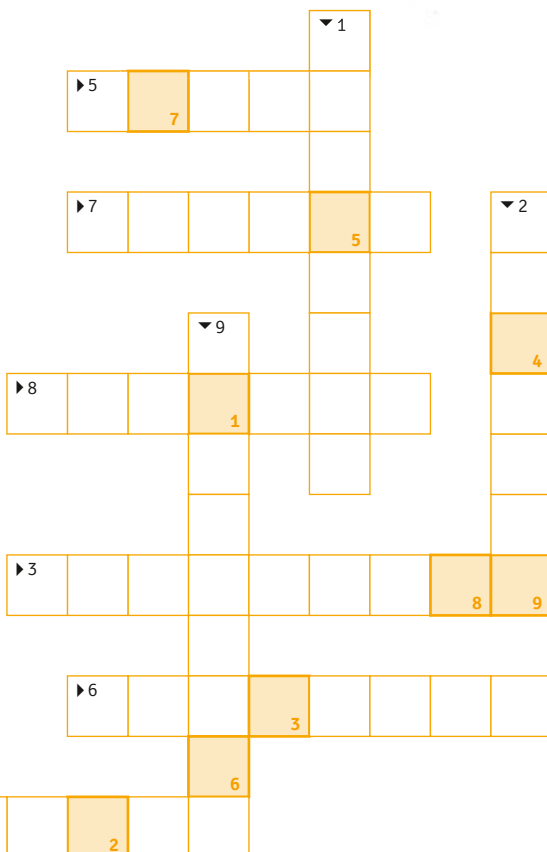
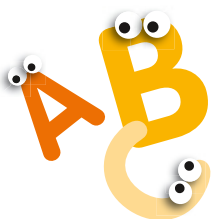
Gódańka

Kśicawka

Kaki jo Janko? Rozwěž kśicawku a zapiš
rozwězańske słowo dołojce do kašćikow!

Janko

1. ... njepšizo žednje pšepózdže
do šule. Wón jo ...
2. ... njepowěda nutš, gaž njejo na rěže.
3. ... rad wujasniyo sobuwuknikom nadawki,
gaž njejsu je rozměli.
4. ... ma jano jadenki na wopismje.
5. ... ned pó šuli cyni domacne
nadawki.
6. ... rad se ze wšyknymi rozgranja
a se cesto smjejko.
7. ... zajmujo se za wšake wěcy
a co wjele wěžeš.
8. ... njełdgajo, ale groni pšecej
wěrnosć.
9. ... jo řědowniski powědař
a cujo se za swóju řědownju ...

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

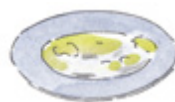
Napiš sady pó psíktaže!

Ten gólc jo
wjeliki.

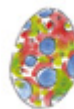
Ten gólc jo
mały.

Ta

Ta

Namakaj šesć rozdźelów!

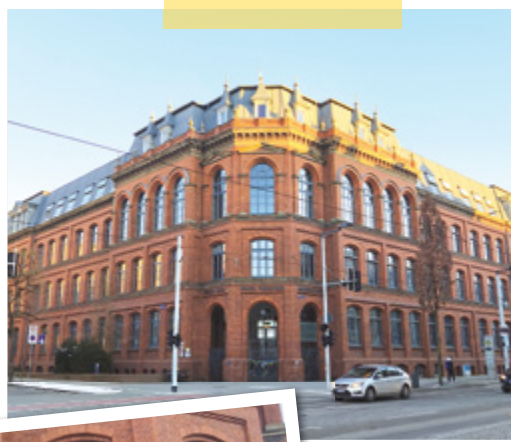
Pilne wukniki we wušej šuli „Paul Werner“

W Płomjenju (cysto 10/2024) jo se wózja-
wił artikel wó EUROPEAŽE, kopańcowem
mejstařstwje narodnych mjeńšynow. Na
kóńcu artikela su mógali wuknice a wuk-
niki namakaš pšašanja k tekstoju a póstaš
swóje wótegrona na redakciju Płomjenja.
Wótegrona som dostała wót tšich wukni-
kow z chóšebuskeje wušeje šule „Paul Wer-
ner“. Njesom myta (na pšikład kniglicki
a kórtki ze serbskimi grajařkami a grajarja-
mi) z postom póstała, ale som woglědała
do wucby serbšćiny, aby pilnym wuknikom
wósobinski gratulěrowała, jich zeznała
a jim wulicowała zajmnostki wó Pło-
mjenju a swójom žěle ako redaktorka.

Wukniki a jich
ceptařka kněni
Münchowa

Wuša šula „Paul Werner“ jo wesrjež města
na Dwórnišćowej droze 11. Šulske twarje-
nje stoj pód šćitom pomnikow. Jeff, Louis
a Serafim su tuchylu jadnučke wukniki
w cełej šuli, kenž wuknu serbski. Wóni nje-
su se rozsuzili w sedymem lětniku za fran-
cojšćinu abo žětowu wucbu (*Arbeitslehre*),
ale za serbšćinu. Něnto su we wósymem

lětniku a som
była pšechwa-
tana, kak wje-
le pó jadnom
lěše wuknje-
nja južo wu-
měju. Wóni su

se mě pšedstajili, su mjazy drugim wulico-
wali wó swójom hobbyju, rozmjej baloko-
panju, su někotare sady wó swójej šuli
gronili a su mě pokazali serbski ka-
lendař, kenž su sami cynili. Na jad-
notliwych bokach su ku kuždemu
mjasecoju něco pasujucego napisa-
li, tak maju pšeglěd, ga se kótare
serbske nałogi swěše. Za tym, až
som wulicowała wuknikom wó pro-
cesu nastawanja Płomjenja a na
młoge pšašanja wótegroniła, smy se
rozgranjali w spódobnej runže dalej.
Wukniki wužywaju we wucbje Pło-
mje, ale teke glědaju na pšikład
serbski telewizijny magacin „Łužy-
ca“. Wó taku wótměnjatu (*abwechs-
lungsreich*) wucbu stara se jich ceptařka
Heike Münchowa.

Wutšobny žěk, kněni Münchowa, Jeff, Louis
a Serafim za řědnu góžinu z wami! Žycym
wam dalej wjele wjasela pši wuknjenju
serbskeje rěcy a wšo dobre do pšichoda!

REDAKTORKA PŁOMJENJA

Bur se pšaša
skótnego gójca:
„Wěsćo, ja mam kónja
a ten chójži wótergi ceťo
normalnje a wótergi wón
zasej chromjejo (*hinken*). Co by
wy mě ražili?“ – „Gaž bužo kón
ceťo normalnje chójžiš, ga
jogo ned pšedajšo“, wóte-
gronijo skótny gójc.

„Měto,
móžoš mě
groniš plural wót
słowa bom?“ –
„Se wě! Góla!“

„Jan, póž
ned wjacerjat a
njezabydni do toho
se ruce wumyš!“, woťa
mama z kuchnje. –
„Cogodla? Mamy
ga žinsa šam-
ny klěb k
wjace-
ri!“

Anka
pšizo dwě
góžinje pózdžej do
šule a ma ruku a głowu
zawobalanej (*verbunden*).
„Cogodla tak pózdžej
pšizoš?“ – „Pšaša se ceptař.
„Wódajšo pšosym, ale som
z drugeje etaže našogo doma
dotoj padnuła.“ – „Njewu-
licuj mě bajki!“ – woťa
ceptař. „To že dwě gó-
žinje njetrajo!“

Hanzo
pšizo domoj a
pšaša se swójego
bratša: „Jo něchten
pšišel?“ – „Jo.“ – „Chto?“
– „Ty.“ – „Głupjeńc! Ja
měnim, lěc jo něchten
how by!“ – „Jo.“ –
„Chto?“ – „Ja.“

Měto, ty se njekoncentrěrujoš! Kak cesto
som śi južo groniła, až njesmějoš pši
bliže z nogoma teptáš (*stampfen*)?!
Njamaš ga žednej wušy?

Tola, ale kak
dej m z wušyma
teptáš?

ROZWĘZANJE

b. 6, 7

1.

2. 02:00 – zeger dweju w nocy, 18:00 – zeger
šesćich wjacor, 14:00 – zeger dweju wótpódnja,
06:00 – zeger šesćich zajtša
3. zeger sedymich (wjacor), zeger žasešich
(dopódnja), zeger pšěšich (wótpódnja), zeger
wósymich (zajtša), zeger styrych (wótpódnja),
zeger dwanašich (pódnjo)

b. 8, 9

1. deščujo, měšćańskej hali, Českeje, maľuč-
kosć, coľnuju, rěcnem kursu
2. tšizasća, mjasecu, góšći, caka, swěcki,
dekoraciju, něco, wjaceri, pytańcu, glucna
3. 1) mjasec, 2) cytatej, wulicowańko,
3) žowćo, rědnućke, 4) čas, wótpócywanje,
5) góšćeńcu, górucu, 6) Wěcejrećnosć, 7) stro-
wosć, 8) skeč, 9) kawcy, gólc, 10) hyšći

b. 14

Janko – krick, Měto – kwětki, Anka – woblew-
nica, Štefka – ptaškowy domcyk, Emil – bom

b. 28, 29

1. 1) dypkowny, 2) śěrpnjy, 3) pomocniwy, 4) mu-
dry, 5) pilny, 6) pšijazny, 7) narski, 8) spšawny,
9) zagronity, rozwězanie: ADJEKTIVY
2. Ten talař jo cysty. Ten talař jo njerěšny/mazany. /
Ta gardina jo dłujka. Ta gardina jo krotka. /
Ta sukńa jo nowa. Ta sukńa jo stara. / To wokno
jo wuske. To wokno jo šyroke. / To jajo jo jedno-
barwne. To jajo jo barwojte/pyšne.

Wudawar:
Domowina z. t. –
Rěcny centrum WITAJ
Póstowe naměsto / Postplatz 2
02625 Budyšin / Bautzen
tel.: (0 35 91) 55 04 00

Redakcija „Plomje“:
Katarzyna Fidekowa
(zagronita redaktorka)
tel.: (03 55) 48 57 64 49
e-mail: plomje@witaj.domowina.de

Nakładnistwo:
Ludowe nakładnistwo Domowina /
Domowina-Verlag GmbH
Sukelniska droga /
Tuchmacherstr. 27
02625 Budyšin / Bautzen
tel.: (0 35 91) 5 77-24 2

Wugóťowanje:
Béatrice Giebelhäuser

Śišć:
Wagner Digitaldruck
und Medien GmbH Nossen

Wašnja wuchadanja a plašizna:
„Plomje“ wuchada
11 razow wob lěto
Plašizna lětnego abonementa:
9,90 €
Plašizna za jadnotliwje wudaše:
1,00 €

Skazanki / Rozšyrjenje:
Ludowe nakładnistwo Domowina /
Domowina-Verlag GmbH
Sukelniska droga / Tuchmacherstr. 27
02625 Budyšin / Bautzen
tel.: (0 35 91) 5 77-26 3
e-mail: vertrieb@domowina-verlag.de

Redakciski kóńc: dwa tyždenja
do wuchadanja casopisa

ISSN 0136-2594

Vertriebskennzeichen:
2 B 10553 E

Domowina z. t. z Rěcny centrum WITAJ spěchujo se institucionelnje wót Založby za serbski lud,
kótaraž dostawa lětnje podpěru z dankowych srědkow na zaklaže etatow, kenž su Nimski
zwězkowy sejm, Krajny sejm Bramborska a Sakski krajny sejm wobzamknuli.

Z luštom a lubošću

— ZA TO SERBSKE —

Chto ja som

Mójo mě jo **Julina Kochojc** a ja som 16 lět stara. Som se narožila w Chóšebuzu, žož som teke wótrosla. Ja som chójžiła do zakładneje šule „Regine-Hildebrandt“. Něnto wuknjom na Dolnoserbskem gymnaziumje a som w jednadnem lětniku. W mójom wólnem casu lubujom spiwaš. Som aktiwna w šulskem chorje, kenž wustupuju nic jano w šuli, ale prezentěruju swój wjelebočný program teke zwenka šule. Cesceje som na šulskich zarědowanjach samo solo spiwała. Muzika jo za mnjo wjelgin wažna a njamóžom sebje razka jaden žeń mimo njeje pšedstajiš. Wušej togo rejujom w baletowej šuli w Chóšebuzu (*Ballettschule Werhun*) a casy turnujom w turnańskem towaristwje (*TV Cottbus e.V.*).

Ja a dolnoserbska rěc a kultura

Dolnoserbsku rěc som wuknuła w zakładnej šuli južo wót přédneho lětnika. To jo jedna z głownych pšicynow, až som se roz-

sužila na Dolnoserbskem gymnaziumje dalej wuknuš. Pšez wjele serbskich zarědowanjow a projektow som měla móžnosć, se wěcej z dolnoserbskeju kulturu a rěcu zwězaš. Serbska rěc zwenka šule se pla mnjo tak cesto we wšednem žywnju njewužywa, ale njejsom se powdała a som se w ramiku mójogo praktikuma w serbskej rozgłosowej redakciji pla rbb hyšći wěcej rěcy pšibližyła. Tam som směła wšake do mikrofona powědaš, swójski pšinosk cyniš a serbski song nagraš.

Co mam hyšći přědk, co com na kuždy pad hyšći dojšpiš

Mój głowny cil jo, w pšiducem lěše abituru wuspěšnje wótpołožyš. Pótom com na kuždy pad něco z muziku cyniš. Pó šuli com nejpjerwej do drugogo města šěgnuš a byš wótwórjona swětoju, aby se mógała dalej wuwijaš.